

De symbiose van culturen in het oeuvre van Tristan Cassamayor
Florent Bex, Ere-directeur Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen
in: *catalogue expo Tristan Cassamayor*
2005

*Dans l'art, globalisation sans racines ne veut rien dire.*¹

Wij leven in een tijd waarin globalisme meer en meer terrein wint op regionale particulariteiten. Steeds meer mensen worden gedwongen te functioneren in een gelijkaardig systeem dat de levensomstandigheden en de dagelijkse context bepaalt. De kunstenaar verzet zich tegen deze beweging, want hij streeft in de eerste plaats individualiteit na, die hij slechts kan vinden in de persoonlijke, waarachtige eigenheid. Niet alleen de context waarin hij is opgegroeid, maar ook de ervaring spelen hierbij een belangrijke rol. Vanuit het persoonlijke en intieme tracht hij een universele, algemeen menselijke inhoud vorm te geven.

De achtergrond van Tristan Cassamayor is complex en dit vertaalt zich ontegensprekelijk in zijn werken. Hij werd in 1956, als zwarte Haïtiaan in Port-au-Prince geboren, waar hij franstalig werd opgevoed. Vanaf 1976 studeert hij beeldhouwkunst aan het Queens College te New York, om zich vanaf 1980 te vervolmaken aan de Accademia di Belle Arti in Carrara (Italië). Ondertussen heeft hij naast de Amerikaanse ook de Belgische nationaliteit gekregen. Hij verblijft zowel in Europa als in Zuid-Afrika. Zijn oeuvre blijkt een symbiose te zijn tussen primitieve en westerse beeldende tradities, waarbij meestal antithetische confrontaties zich complementeren en versmelten.

Qua materiaalgebruik kan zijn oeuvre in drie onderscheidene groepen worden ingedeeld: de werken in marmer en graniet, de ijzersculpturen en een reeks waarin steeds combinaties voorkomen van verschillende materialen. In de uit witte marmer gehouwen beelden paren zich organische vormen met de geometrische basisstructuren. Bedachtzame symmetrie en abstracte lijnvoering vertonen vormen die verwijzen naar mens en natuur. Op enkele uitzonderingen na zijn het overwegend verticale werken, die zich als gestalten oprichten, steeds in relatie tot het menselijk lichaam. Beelden die als het ware de aarde onder zich laten en oprijzen naar de hemel. Het zijn hiëratische tekens, met een symbolische geladenheid. Onwillekeurig brengen ze totems in gedachte. De monumentale granieten kolommen versterken dit aspect nog. Voor de kunstenaar verbeeldt de kolom het huis. Hij bouwt ze op door een opeenstapeling van stenen trommels die, telkens bewerkt en uitgehold, een soort behuizing vormen voor een geheim dat ze verborgen houden. Alhoewel de materie van buiten naar binnen is weggenomen, is het alsof de vormen van binnen naar buiten groeien en de cilindervorm aantasten en doorbreken.

¹ Harald Szeemann in Flux News, janvier-mars 2005, n° 36, p. 7.

In de groeven van Carrara is ijzer een hulpmateriaal bij het bewerken van het marmer. Het is daar dat Tristan dan ook het smeden en vormen van het ijzer heeft geleerd. Het laat hem toe om, zoals met marmer, rechtstreeks in het materiaal te werken, en niet de omslachtige methode te volgen van klei naar plaaster en brons. Bij het met de hand vormen van het ijzer komen ook industriële technieken te pas, die hem toelaten sneller te werken. Het resultaat is een indrukwekkende reeks van uitgelengde, rechtopstande figuren van om en bij twee meter hoog. Het lijken wel primitieve verbeeldingen van voorouders, die voor onheil behoeden en vruchtbaarheid bevorderen – ze zijn meestal gesexueerd – maar gelijktijdig ook knipogen ze naar Etruskische sculpturen en naar de uitgerekte beelden van Giacometti. Gehoornde personages herinneren dan weer aan de rol van de jager. Tristan fungeert hier als de smid, die in primitieve maatschappijen zowel gevreesd als vereerd werd, want hij beheerst de macht van het vuur en de magische kracht van de transmutatie. De smid kent de geheimen van de sacrale energie. De slang als symbool van de wetende, de geïnitieerde, wordt met hem in verband gebracht en wordt ook door de kunstenaar ten tonele gevoerd.

Bij deze vertikaal opgebouwde sculpturen wordt Tristan Cassamayor als beeldhouwer geconfronteerd met het probleem van de sokkel, dat hij soms oplost door er wielen onder te plaatsen, zodat het mobiele entiteiten worden.

Een boeiende reeks werken is deze waarin de kunstenaar verschillende materialen combineert, zoals o.a. ijzer en steen of marmer en glas. Ze benadrukken het dualistisch aspect van zijn oeuvre.

Met zin voor perfectie beperkt hij zich niet enkel tot de vorm, maar besteedt veel aandacht aan de bewerking van het oppervlak. Om details te accentueren brengt hij soms kleur aan, zoals azuurblauw, en met goudblad verhoogt hij het precieus karakter. Wellicht schuilen achter het zwart-wit contrast en het specifieke kleurgebruik ook dieperliggende symbolische betekenissen. Naast de meer geabstraheerde, maar sterk symbolische vormen, verschijnt in grote mate de menselijke figuur en identiteit. Naast figuratief uitgebeelde koppen, wordt het gelaat soms enkel gesuggereerd door een driehoek. Deze geometrische figuur komt veelvuldig voor in zijn oeuvre en kan ook wijzen op de drievoudige natuur van het universum: hemel, aarde en mens of lichaam, ziel en geest. De opwaarts gerichte driehoek, een solair teken, symboliseert ook het vuur en het leven. De titels die hij zijn werken soms meegeeft suggereren daarbij onderliggende betekenissen zoals bv. *Man als boog*, of *Vrouw als schild*.

Het oeuvre van Tristan Cassamajor beweegt zich op de grensgebieden van het westers beeldend vormpatrimonium en van primitieve magische artefacten. In elk werk schuilen tegenstellingen: het geometrische en het lichamelijke, het spirituele en het vormelijke, het rationele en het irrationele, soberheid en sacrale rijkdom. Zijn beelden stralen zowel kracht als bezinning uit en hebben steeds iets bezwerends, als om de mens te behoeden voor de kwade machten, die hij soms ook in zichzelf meedraagt.